

14.6.2024

517/01.04.01.03/2024

Sisäministeriö
Maahanmuutto-osasto

VN/26422/2023

Suojelupoliisin lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi ulkomaalaislain muuttamiseksi

Lausunnolla olevalla esityksellä tehtäisiin muutoksia muun ohella säilöönottoa ja maahantulokieltoa koskevaan sääntelyyn. Suojelupoliisin kannalta keskeisimmät sääntelymuutokset koskisivat oleskeluluvan peruuttamista ja maahantulokiellon määrittämistä Suomen ulkopuolella oleskelevalle henkilölle, joka vaarantaa yleistä järjestystä tai yleistä turvallisuutta taikka kansallista turvallisuutta.

Suojelupoliisi pitää tärkeänä, että ulkomaalaislakia muutetaan ehdotetulla tavalla ja siten, että kansallisen turvallisuuden suojaaminen on siinä paremmin mahdollistettu. Lainsäädännön tulisi mahdollistaa kansallista turvallisuutta uhkaavien henkilöiden, kuten terroristiseen toimintaan osallistuneiden tai sitä tukevien, maahanpääsyn ja maassaolon estäminen. Ulkomaalaiset, jotka ovat osallistuneet ulkomailla terroristiseen toimintaan tai tavalla tai toisella tukeneet terroristista toimintaa muodostavat uhan kansalliselle turvallisuudelle. Toimillaan he vaarantavat myös kansainvälistä turvallisuutta ja voivat aiheuttaa muille tarpeen paeta kodistaan tai kotimaastaan. Tällaiset ulkomaalaiset, joilla on ollut oleskelulupa Suomeen, ovat voineet halutessaan palata maahan ongelmitta, koska oleskelulupaa ei ole ollut mahdollista peruuttaa kansallisen turvallisuuden vaarantamisen perusteella heidän oleskellessaan ulkomailla. Vasta heidän palattuaan heidät on voitu rajoitetuin edellytyksin karkottaa maasta.

Kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi on tärkeää huolehtia siitä, että uhan muodostavat ulkomaalaiset voidaan pitää Suomen ulkopuolella tai ainakin poistaa maasta. Tehokaskaan kansallista turvallisuutta uhkaavia ulkomaalaisia koskeva tiedustelu tai tiedonhankinta ei ole hyödyksi, jos hankittuja tietoja ei tosiasiallisesti käytä hyödyntämään edellä mainittuja asioita koskevassa päätöksenteossa.

Suojelupoliisi pitää hallituksen esitysluonnosta ja sen tavoitteita edellä mainituista syistä tärkeinä ja kannatettavina. Esitys vastaa niihin tarpeisiin, joita Suojelupoliisi on pitänyt pitkään esillä ja vastaa niihin käytännössä havaittuihin ongelmiin, joita Suojelupoliisi on omassa kansallisen turvallisuuden suojaamistehtävässään sekä ulkomaalaisasioita käsitellessään havainnut. Esityksellä on siten kansallista turvallisuutta parantava vaikutus.

Suojelupoliisi on hankkeen aikana tuonut esille myös tarpeen säätää mahdollisuudesta määrätä ulkomaalaiselle maahantulokielto tiedustelutiedon perusteella, jotta esimerkiksi tunnettujen tai ulkomailla tuomittujen terroristien tai vierastaistelijoiden tulo Suomeen, EU:n ja Schengen-alueelle pystyttäisiin estämään ennakolta. Kansallista lainsäädäntöä tulisi Suojelupoliisin näkemyksen mukaan muuttaa siten, että se mahdollistaisi maahantulokiellon määräämisen myös sellaisissa tapauksissa, jossa henkilöllä ei ole lainkaan lupahistoriaa Suomessa tai Schengen-alueella tai hänen oleskelulupansa ei ole enää voimassa ja hän on poistunut oma-aloitteisesti alueelta, mutta voidaan olettaa, että hän voisi olla tänne tulevaisuudessa pyrkimässä. Ennakollinen maahantulokielto voitaisiin syöttää SIS-järjestelmään SIS-rajatarkastusasetuksen (EU) 2018/1861) 24 artiklan tarkoittamalla tavalla, jolloin henkilö ei saisi hakemuksesta viisumia tai oleskelulupaa Schengen-valtioon ja hänet voitaisiin kiellon perusteella suoraan käännättää.

Suojelupoliisin ehdottama kansallisesti määrättävä maahantulokielto löytyy esitysluonnoksen kansainvälisen vertailun mukaan ainakin Alankomaista, Latviasta ja Tšekin tasavallasta. Tanskassa on esitysluonnoksen mukaisesti mahdollista määrätä maahantulokiellosta, joka on voimassa koko Schengen-alueella. Tätä nimenomaista kysymystä selvittävä ajantasainen kansainvälinen vertailu voisi tuoda esiin muitakin valtioita, jossa vastaavasta mahdollisuudesta on jo säädetty. Kyseinen sääntelytarve on ollut pitkään esillä myös EU:n terrorismia käsittelevissä työryhmissä.

Suojelupoliisi ehdottaa, että Suomessa säädettäisiin ainakin tiedustelutietoon perustuvasta kansallisesta maahantulokiellosta tai jos se katsottaisiin mahdolliseksi, koko EU- tai Schengen-alueetta koskevasta maahantulokiellosta, joka voitaisiin syöttää SIS-järjestelmään. Toimivalta tällaista maahantulokiellosta koskevalle päätöksenteolle olisi, myös siinä tapauksessa, että se perustuisi vain tiedustelutietoon, tarkoituksenmukaisinta säätää Maahanmuuttovirastolle, joka tekisi kyseisen päätöksen Suojelupoliisin esityksestä kokonaisarvioon perustuen. Myös muilla turvallisuusviranomaisilla pitäisi olla vastaava mahdollisuus maahantulokiellosta koskevien esitysten tekemiseen, koska niillä voi olla vastaavia tiedustelutietoja, joiden perusteella maahantulokielto pitäisi olla mahdollista määrätä. Tästäkin syystä Maahanmuuttovirasto olisi oikea taho tekemään asiaa koskevan päätöksen. Tämä sääntely sopisi ehdotetun uuden 150 a §:n yhteyteen. Maahantulokiellon saaneella henkilöllä olisi myös mahdollisuus valittaa päätöksestä saatuaan siitä tiedon. Henkilö voisi valittaa maahantulokiellosta myös kielteisen oleskelulupapäätöksen tai käännytyspäätöksen yhteydessä eli pyrkiessään Suomeen tai Schengen-alueelle.

Ulkomaalaislakiin on luonnoksessa ehdotettu myös uutta 150 a §:n 2 momenttia, jossa säädettäisiin maahantulokiellon määräämisestä tapauksessa, jossa ulkomaalainen on välttänyt maahantulokiellon määräämisen poistumalla Suomesta maastapoistamismenettelyn vireillä ollessa. Kyseinen momentti edellyttää vielä yksityiskohtaisten perustelujen täsmentämistä. Perusteluista tulisi tarkemmin ilmetä, mistä alkaen voidaan katsoa maastapoistamismenettelyn vireillä olon alkaneen. Suojelupoliisi toteaa, että sääntelyn tulisi joka tapauksessa olla riittävän kattavaa eikä ulkomaalaisen, jonka voidaan arvioida olevan vaaraksi kansalliselle tai EU-

alueen turvallisuudelle, pitäisi pystyä välttämään maahantulokiellon määräämistä pelkästään poistumalla väliaikaisesti alueelta.

Mikäli 150 a §:n 1 momenttia laajennettaisiin tai mikäli pykälään lisättäisiin oma momenttinsa koskemaan maahantulokiellon määräämistä ulkomailla oleskelevalle kansallista turvallisuutta vaarantavalle henkilölle hänen lupahistoriastaan riippumatta, niin sääntelystä tulisi joka tapauksessa Suojelupoliisin näkökulmasta riittävän kattavaa ja kansallista turvallisuutta vaarantavien henkilöiden maahantuloon pystyttäisiin puuttumaan tehokkaimmin.

Tiedoksi

SM/KTY

Suojelupoliisin päällikkö

Juha Martelius

Suojelupoliisin ylitarkastaja

Heli Heikkola

Asiakirja (ID 55047) on sähköisesti allekirjoitettu Suojelupoliisin
asiankäsittelyjärjestelmässä 17.6.2024 7.51.34. Allekirjoituksen
oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.